

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Nummotheca Principum Austriae

ex gazis Aulae Caesareae potissimum instructa, & aliunde aucta, quae a prima aetate, qua in Austria cusa fuit moneta Sub Babenbergicae Stirpis Marchionibus, Ad Usque Habsburgicae Gentis Principes, Lineae Hispano-Austriacae, Huiusque Masculum Ultimum Carolum II. Regem Hispan.

Complectitur tabulas aeri incisas num. XLI

Herrgott, Marquart

Friburgi Brisgoviae, 1753

[Text]

[urn:nbn:de:bsz:31-241482](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-241482)

Tab. V. AVS. tria DI. vi FERD. inandi I. CÆ. faris AVG. usti PII. FEL. icis FIL. ia ÆC. (cetera). Effigies amborum obversis non nihil vultibus. ALBERTUS a dextris, aperto capite, barbatus, collari instructus, armatus, torquem aurei velleris gestat. A sinistris ANNA UXOR, capite vittato, & fronte tænia cincto, cum collari. In medio parma, *Bavaria Austriæque* insignia referens.

Numisma hoc iconicum post 25. Iulii anno 1564. quo scilicet FERDINANDUS ad plures abiit, cufum videtur; cum eidem *Divi* titulus tribuatur: quamquam illud eius rei haud quamquam indubitatum argumentum esse, ex alibi dictis (a) exploratum habeamus. *Pii felicis* titulus in nummis antiquis inde a COMMODI temporibus frequentatus, atque labente Imperio omnibus Augustis datus, rarior est in nummis Austriacis. *Ibid.*

MARIÆ NUMMUS

LXXXI.

MARIA LEONORA DUCISSA. ÆT. atis XVI. Protome MARIÆ, pro more seculi egregie comptæ, & sinistrorsum conversæ.

GVILELM. us DVX. IVLIÆ CLEVÆ MONT. ium. Protome Ducis armata, capite nudo, ad lævam converso.

Ex ætatis anno, titulis MARIÆ addito, ætas quoque nummi atque argumentum eruitur. MARIA enim anno 1531. die XV. Maii nata, anno 1546. die XVIII. Iulii, quo WILHELMO Duci Iuliaci Cliviæ & Mont.

TOM. II. P. II.

(a) P. I. huius Nummotechæ p. 6.

(b) Gynecæo Austr. l. c. p. 214.

tium *Ratisbonæ* matrimonio iuncta, annos a nativitate sua quindecim cum binis mensibus numerabat, atque adeo ætatis annum XVI. iam agebat, secus ac R. P. GANS, eam anno ætatis quinto & decimo nuptam fuisse refert (b). *M. Imp. ar. pond. 2. unc. & T. H.*

MAGDALENÆ

NUMMI.

LXXXII.

MAGDALENA FERDI. nandi Tab. VI. PRI. mi FIL. ia AN. no MDLXI. Protome MAGDALENÆ vittatæ cum collari, parvo pileo in capite, binis cruciculis e pectore dependentibus, ad lævam conversa. *M. Imp. ar. pond. I. unc. M. BUOL. ex stanno fus. & in T. H.*

LXXXIII.

Adversa inscriptione destituta, effigiem MAGDALENÆ vittatæ & a fronte velut velatæ exhibet, cum collari & parvo pileo in capite, a dextris sinistrorsum.

In averfa statua S. PETRI Apostoli, stolati, cum nimbo in capite, dextra clavem, sin. librum tenentis, basi imposita, adiectis hinc inde litteris *s anctus Petrus.*

MAGDALENAM S. PETRO singulari cultu deditam fuisse, testatur R. P. GANS in *Gynecæo* (c), ubi tamen ei perperam nomen MARGARITHÆ attribuit.

Videri posset, nummum signatum fuisse, postquam religiosum MAGDALENA institutum

F am-

(c) Libr. XI. cap. IV. pag. 218.

PROLES
FOEMI-
NEÆ
FERDI-
NANDI
I. IMP.
a

amplexa fuit; quippe quæ sine
omni cultu hic repræsentatur.
Sed cum soror eius ELISABETHA,
Poloniæ Regina, eodem profus
habitu appareat (a), nihil inde
statuendum videtur. *M. BUOL.*
pl.

CATHARINÆ NUMMUS.

LXXXIV.

CATHARINA. D. *ei gratia* RE-
GINA. POLONIAE. Protome CA-
THARINÆ adversa fronte, in sto-
la, gemmis & unionibus magni-
fice exornata, cum collari, par-
vo pileo & vitta in capite. Ad
pectus torques observatur, a qua
nescio quid, a lunæ bicornis spe-
cie parum discedens, dependet.
T. H.

b

Huic nummo adiungimus
alium, ex iisdem HERÆI tabu-
lis eductum, qui ferme præter-
missus, in supplementa reiicien-
dus erat (b). Videtur autem
eadem CATHARINA esse, pileo-
lum gestans in capite, capillis
nodo constrictis.

Inscriptio, singulis litteris in
umbone expressa, paullo obscu-
rior, forte hunc in modum ex-
ponenda est: *c. atharina a. rchi-*
dux a. ustria v. irgo kasta p. ia.
T. H.

ELEONORÆ NUMMI.

LXXXV.

LEONORA DUCISSA MANTVÆ.
Protome ELEONORÆ cum pre-
tiosa stola, crispato collari, pi-
leolo & vitta non minus pretio-
sa in capite, dextrorsum con-
versa. Inferius sub axilla eius

(a) Supra num. LXXVII. & LXXVIII.

sinistra numerus anni 1561. le-
gitur. Tab. VI.

Hoc ipso nimirum anno E-
LEONORA WILHELMO *de Gonza-*
ga, Duci Mantuæ matrimonio
elocata est, ut in breviario vitæ
eius diximus. *M. Imp. ar. pond.*
sesquiunc. absq. postica.

LXXXVI.

LEONORA FERDIN. *andi PRI-*
MI. IMP. eratoris FIL. *ia* 1561.
Caput Ducis vittatum & pilea-
tum, ad humeros cum collari,
a dextris sinistrorsum.

Annus adscriptus docere vi-
detur, huic quoque nummo ce-
lebratas nuptias occasionem præ-
buisse. *Ibid. ar. pond. i. dr. sine*
postica.

LXXXVII.

LEONORA GVLIEL. *mi D. ucis*
MAN. tue M. archionis M. ontis
F. errati z (cetera.) VXO. r FER-
dinandi P. rimi IM. peratoris FI-
lia. Effigies Archiducis eodem
habitu, quo sororem eius MAG-
DALENAM num. LXXXII. con-
templati sumus, dextrorsum ta-
men conversa. *Ibid. ar. pond.*
3. dr.

LXXXVIII.

GVLIELMVS. DVX. MANTVE.
III. ET. MAR. *chio M. ontis F. er-*
rati. Protome Ducis, venusta
facie, in toga cum collari cri-
spato, capite nudo, sinistrorsum
sito.

Aversa num. LXXXV. respon-
det. Sub axilla annus 1561.
iterum occurrit; unde conclu-
ditur, etiam hunc nummum es-
se nuptialem. *T. H.*

BAR-

(b) Suppl. num. 1. in calce.

Tab. VI.

BARBARÆ NUMMUS.

LXXXIX.

BARBARA AVSTR. *iaca* ESTEN. *sis* 1565. Protome BARBARÆ vittatæ & pileatæ, cum collari & pretiosa stola, capite ad lævam respiciente.

BARBARA FERDINANDO octavo loco genita, Duci Ferrariæ & Mutinæ ALPHONSO II. matrimonio anno 1565. patre iam extincto, iuncta fuit: quam æram cum nummus præferat, occasione nuptiarum dicatus fuisse videtur.

Edidit quoque hunc typum Cl. HERÆUS in tabula genealogica familiæ *Ateffina* Ducum Mutinæ, & in tabulis Gentis Austriacæ, unacum effigie ALPHONSI mariti: sed typus eius de alio numismate maioris formæ sumptus, & huic iunctus fuit. *M. Imp. ar. pond. I. unc. sine postica.*

IOANNÆ NUMMI.

XC.

IOHANNA. FERD. *inandi* PRIM. *i* IMP. *eratoris* FILI. *a* ANN. *o* M.D.LXI. Protome IOANNÆ eodem vestimenti genere, quo num. LXXXVII. ELEONORAM vidimus.

Quintus iam in hac tabula nummus est, qui numerum anni 1561. præfert; id, quod non levem nobis suspensionem movet: aut singulos, aut aliquos saltem ex iis inter restitutos esse accensendos; cum credibile haud sit, ut hæ Principes in diversis orbis partibus tum versantes, diversumque vitæ genus agentes, uno eodem.

TOM. II. P. II.

que anno nummis, sibi tam ^{PROLES} ^{FOEMI-} ^{NEÆ} ^{FERDI-} ^{NANDI} ^{I. IMP.} milibus, & in quibus eodem prorsus habitu: cum alius nuptis, innuptis alius conveniat, repræsentantur, honorati fuerint.

Accedit, quod FERDINANDI nomini numerus *primarius* addatur, etsi orbis, dicto anno, *secundum* hoc nomine Imperatorem haud viderit; quod saltem iis temporibus minus ex usu erat, ut ex nummis præcedentibus evincitur. Quare nummos saltem, numeris LXXXII. LXXXVI. LXXXVII. & XC. depictos, dicto anno haud æquales esse arbitramur. *Ibid. ar. pond. semunc.*

XCI.

FRANCIS. *cus* MEDICES FLORENTIA ET SENAR. *um* PRINCEPS. Caput Ducis ad medium pectus, cum lorica squammata, paludamento, & crispato collari, capite nudo ad lævam converso, cum prominente nonnihil barba.

IOANNA PRINC. *eps* FLORENTIA ET SENAR. *um* ARCHIDUC. *issa* AVSTRIÆ. Caput vittatum, sinistrorsum conversum.

Hunc nummum, ex gazis Aulæ Vindobonensis eductum, edidit quoque HERÆUS in tabulis suis de familia Medicæ: cufus is est vel occasione nuptiarum, anno 1565. celebratarum, vel tempore subsecuto. *Ibid. ar. pond. I. unc.*

XCII.

FRANC. *iscus* MED. *ices* MAGNUS DVX. ETRURIAE II. Protome Ducis armata, capite nudo & nonnihil adverso, cum lato planoque collari, ab humeris crucicula dependet, quæ est Ordinis S. STEPHANI, a COSMO I. *Mediceo* anno 1560. instituti.

F 2

IOAN-

PROLES
FOEMI-
NEÆ
FERDI-
NANDI
I. IMP.

IOANNA AVSTRIACA MAGNÆ
(pro magna) DUCISS. a ETRU-
RIÆ. Protome IOANNÆ cum
stola, collari crispato, capite in-
flexis unionibus & gemmis ex-
ornato, & ad lævam composi-
to: dependente præterea ab hu-
meris duplici catena, ex unioni-
bus confecta, & lapide pretioso
conspicua. *Antica ex gazis
Aule Vindob. ar. pond. 1. unc. 2.
dr. Postica ex T. H.*

XCIII.

IOANNA. AVSTRIACA. MAG-
na DVX. ETRURIE. Protome
IOANNÆ in stola, cum collari,
& torque ex unionibus, collum
pariter ambiente, capite vitta-
to, dextrorsum respiciente.

In averfa, aquila supra nu-
bes evecta, & ad altiora demum
volare nisa, duos pullos unguibus
tenet; aliis duobus alis insisten-
tibus, cum medius pectori in-
hæreat; additur epigraphe: AD
ETHERA.

Si quis numisma hoc pro
symbolico habere velit, dicet

forte: aquila patrem FERDINAN-
DUM I. Cæsarem, quinque vero
aquilarum pullis, vetus, quod
vocant, *Austria* insigne deno-
tari. Sed malumus rem per *con-
secrationis* speciem interpretari;
IOANNA quippe FERDINANDI I.
Imp. filia, nata Pragæ 1547.
24. Ian. nupta Magno Duci E-
truriæ FRANCISCO 1565. mense
Novembris, genuit filios duos,
& totidem filias, ac decessit
cum quinta prole in partu 1578.
FRANCISCUS vero maritus ad se-
cunda vota transiit. Quare cre-
dibile est, nummum hunc fu-
nebrem in honorem IOANNÆ &
defunctorum prolium, iussu Ma-
gni Ducis percussum fuisse. Ita-
que in hoc nummo per aquilam,
mater IOANNA, Imperatoris fi-
lia: per pullos, unguibus su-
stentatos, & alis insistentes, li-
beri quatuor, morte prius ab-
repti: per pullum vero pectori
inhærentem, proles, quæ mor-
tis causam matri attulit, adsi-
gnificantur. *M. BUOL. ar. fuf.*

103] *rr rr rr rr rr rr rr rr rr rr* [104

MAXIMILIANUS II. IMP.

BREVIARIUM VITÆ EX NUMMIS.

MAXIMI-
LIANUS
II. IMP.

Tab. VII.
seqq.

MAXIMILIANUS II. FERDINANDI I. Imp. filius,
Vindobonæ anno 1527. Cal. Aug. prognatus,
pueritiæ annos in Hispania exegit, mutuaque æmu-
latione cum PHILIPPO, CAROLI Cæsaris filio, ani-
mum bonis artibus imbuendi sedulam navavit ope-
ram; eo quidem successu, ut omnium in se converteret animos,
atque annos unum supra vigesimum nondum egressus, a Bohe-
miæ Ordinibus Rex ultro peteretur, designareturque (5.).

Prima rei militaris tirocinia in bello Gallico, a patruo CA-
ROLO V. gesto, admodum adolescens anno 1544. posuit (1. 2.):
eundem non multo post in bello quoque *Schmalkaldico* comitatus.

Eo

Tab. VII. Eo feliciter confecto comitia Augustana anno 1547. solemnī oratione auspicatus, indeque in Hispaniam missus, iuncta sibi matrimonio MARIA, CAROLI V. filia (8-11.), Hispanica regna per tres annos pro Rege administravit. Hinc anno 1551. revocatus in patriam (5.), *Passaviensis pacis* honorem sapientibus consiliis suum maxime fecit.

MAXIMILIANUS II. IMP.

Secundum hæc altiores, immo altissimos humanæ dignitatis gradus conscendit MAXIMILIANUS, eo quidem fortunæ obsequentis suffragio, ut illum orbis UNO, seu nondum elapso ANNO REGEM BOHEMIÆ (6-11.) VNCTVM ROMANVM (12-14.) VIDERET, ET VNGARICVM (15.).

Ad pacis quam belli artes proclivior: Germaniæ statum, dum imperabat, tranquillum conservavit. At in Hungaria a SOLYMANNO, Turcarum Tyranno, anno 1566. armis petitus, collectis nonnullis in principio de hoste palmis (18.), exitum non æque gloriosum vidit. Nam etsi collectis undique non modicis copiis, in comitiis quoque Augustanis, quibus præsens ipse intererat (17.) auxilia impetrasset, quanta ante nulli Imperatorum decreta fuere: atque adeo ingenti rei bene gerendæ spe concepta (19.), in castra ipse profectus esset: quia tamen bellum, a suis ita persuasus, sustinere, quam inferre malebat, fructum expeditionis longe infra exspectationem tulit.

Demum sub vitæ finem a Polonis Rex postulatus, dum moram diutius trahit, STEPHANO BATHORIO, rivali suo, locum, regnum illud adeundi, facit (23.). Ille vero valetudine, qua diu adversa usus erat, fractus, *Ratisbona* in ipsis comitiis, anno 1576. die XII. Octobris (25. 26.) vitam cum morte commutavit: anno proxime infecuto Pragæ sepultus (27-29.).

Princeps erat longiori vita adprime dignus, ut qui omni virtutum genere, tum eruditione quoque singulari, plurimarumque linguarum cognitione probe excultus (8. 11.) orbem prudentia & æquitate (26.) rexit, velut alter TRAIANUS elogio OPTIMI PRINCIPIS, etiam post fata, iure optimo (26. 28.) honoratus.

Pro familiari symbolo aquilam pingi iussit, globo terrestri insistentem, adiecta sententia, Christiano Principe imprimis digna: DOMINUS PROVIDEBIT (21. 41.) id quod non raro alio etiam modo (14. 20.) exprimitur.

EX MARIA coniuge (8. 11. 16. 29.), quæ unacum eo Regina Bohemiæ (9. 10.) coronata fuit, liberos non pauciores, quam FERDINANDUS pater eius ex ANNA, id est, quindecim numero utriusque sexus, sustulit, quorum nummos, quotquot nimirum collegimus, suis locis dabimus.

In nummis tam mnemonicis, quam iconicis multoties cum eadem sua coniuge (8. 11. 16. 22. 29-35.) sistitur, nec raro cum FERDINANDO patre (6. 31-35.) ac denique tum CAROLO V. cui in deliciis erat, & PHILIPPO II. Hispaniarum Rege (34. 35.) representatur.

F 3

EX

MAXIMILIANUS II. IMP. Ex nummis eius usualibus paucos producimus (37-45.) Tab. VII. variis in provinciis, quarum quidem tesseras exhibent, signatos. De his nihil admodum reliquum est, quod modo speciatim moneatur. Vid. plura apud STRUV. sepe laudatum, SCHARDIUM Tom. III. & IV. reliquos.

NUMMI MNEMONICI ET ICONICI.

I.

Tab. VII. MAXIMILIANVS. V: on G: ottes G: naden ERCZHERCZOG ZV OSTERREICH. ZC. (et cetera) ÆTATIS 16. i. e. MAXIMILIANUS Dei gratia Archidux Austria, ætatis 16. Effigies MAXIMILIANI, iuvenili admodum facie, cataphracta muniti, accisis capillis, sinistrorsum conversa.

Nummus hic honori Principis iuventutis, cum sextum decimum ætatis annum ageret, atque ex Hispania, ubi artium disciplinis, Imperatoris filio dignis, operam navabat, rediisset, datus est: nimirum anno Christi 1543.

Cataphractus depingitur; non solum, quod prima in arte bellica tirocinii rudimenta iam deposuerat: sed etiam, ut credibile est; quod a CAROLO Cæsare, patruo suo, in annum sequentem, comes expeditionis, adversus Gallum suscipiendæ, destinatus fuerat, ut amplius dicemus ad nummum mox sequentem. *M. Imp. ar. pond. 3. dr.*

II.

Eadem, quæ in præcedenti nummo, inscriptio, paucis literis, ad maiorem verborum integritatem, unacum æra Christi 1543. adiectis. Protome Archiducis cataphracta, dextrorsum conversa.

(a) In Orat. de MAXIMIL. II. apud CHYTR.

Eodem nimirum habitu, quo in præcedenti nummo, sistitur MAXIMILIANUS: scilicet ut miles, armis suis instructus; quippe qui non multo post in bellum profecturus erat: qua de re Illustr. Baro de POLHEIM (a). *Primum in re militari tirocinium fecit MAXIMILIANUS bello Gallico, anno 1544. & postea Germanico, quod CAROLUS Cæsar adversus Principes aliquot & civitates Imperii confederatos anno 1546. suscepit, in quo a latere Imperatoris patris sui ille nunquam discedens, magni & fortis animi, ac virtutis heroica documenta illustria edidit, & præcipuis consiliis & actionibus in bello & parta victoria, in receptione supplicum interfuit. M. Imp. ar. pond. 1. unc. sine postica.*

III.

MAXIMILIANVS. D. ei G. ratia ARCHIDVX AVSTRIÆ. ÆTAT. 20. Effigies Principis dextrorsum spectans, cum ordinis aurei velleris insigni, ab humeris dependente, nudato capite. Inferius sub brachio eius sinistro numerus anni 1548. legitur.

Aversa crucem exhibet *Burgundicam*, in cuius quatuor angulis totidem interposita sunt aurei velleris ignitabula, fulgentibus flammulis, absque epigraphe.

Confecto bello *Schmalkaldico* CAROLUS V. Imp. sub Idus Iunii

p. 631. citante STRUV.